

Arne Lie Christensen (2020). *Elg i solnedgang*. Et kulturhistorisk blikk på bilder. Oslo. Pax Forlag. 165 sider.

Meldt av Agnes Brudvik Engeset

Kulturhistorikar og forfattar Arne Lie Christensen fortel levande i si siste bok om opphavet til noko så kvardagsleg som kva bilete du og eg har på veggene i heimane våre. Boka med det fargerike omslaget, som er pryda av ein gråtande sigøynargut, fiskaren med sydvest og pipe i munnen, og sjølv sagt ein elg i solnedgang, er ei bok som er verd å lesa.

For dei som ikkje har høyrte forfattaren fortelje, eller lese dei tidlegare bøkene hans, merk deg at han er ein god formidlar. Fleire stadar i boka er det nærast som å sitje ved sidan av han medan han fortel. Noko meir distansert og fagleg vert det når han trekk opp linene i det kunstfaglege blikket, men som lesar vert eg sjarmert av iveren og nysgjerrigheita han legg for dagen i starten av boka. Stilen er personleg, og i dei fyste delane av boka vert du med forfattaren på ferie på ei gresk ferieøy og deretter heim til husværet hans på Majorstua. Då fortel han kva han sjølv har på veggane, og kva dei ulike bileta betyr for han.

Forteljargrepet inneber også at forfattaren sjølv vedgår sine forforståingar, at han er oppteken av kunst, men at han som kulturhistorikar samstundes ynskjer å sjå bileta som del av smakens og heimelivets kulturhistorie hjå ulike delar av befolkninga. Målet hans er å sjå bileta på veggane til folk med deira eigne auge. Med sin personlege stil vil han vise lesaren korleis bileta kan gje djupare innsikt i kulturen og kaste lys over mentalitetsendringar.

Strukturen i boka framstår som dels kronologisk og dels tematisk og kan tidvis

vere litt krevjande å følgje. I innleiinga, *Bildenes mangfoldige verden*, gjev forfattaren ei innføring i tema for boka ved å fortelje om personlege opplevingar av kristusbilete på ei gresk ferieøy, samt om kva bilete han sjølv har hengande på veggane i husværet på Majorstua. Gjennom desse historiene viser han lesaren lettfattelege og nært korleis bilete kan sjåast på ulike måtar.

Boka fortset deretter med å gje eit bakgrunnsriss av skilnaden mellom kunstblikket og det folkelege synet på bilete, om kitschbegrepet og om smak, slik den franske sosiologien Bourdieu gjorde i sine analysar av 1960-70-talets franskmenn og deira syn på mellom anna kunst. Her vert forfattaren fagleg, men likevel på ein lett forståeleg måte. Eg synest det er eit fint grep å la Bourdieu og omgrepet kulturell kapital bidra til forståing av korleis smak kan markere tilhøyrigheit eller vere ein maktdemonstrasjon.

Vidare fortset boka i kapitlet *Når motivet er hovedsaken*, som også fungerer so ein bakgrunn for gjennomgangen av ulike bileta og veggdekorasjonar opp gjennom tidene i dei påfølgande 10 kapitla. På den eine sida er dei neste kapitla inndelt i ein viss kronologisk struktur, slik at du får eit historisk reise i kva som har pryda veggane i heimane. Samtidig dukkar det opp meir tematiske kapittel, som *Oljetrykk og hurtigmaleri* eller *Kvinnelig omsorg – sting for sting*. Dermed kan lesaren bla seg ulike tema Elgen har også fått eit eige kapittel og det same har meir maritime tema i kapitlet *Ut mot havet* der fiskaren i sydvest og pipe er omtala. Ulempa er den historiske gjennomgangen vert noko oppstykkka. I kapitlet *Et mer inkluderende syn*, stoppar Christensen opp i gjennomgangen av tema og historikk og reflekterer over om vår tid kanskje har utvikla eit

meir inkluderande syn på kunst og bilete generelt. I avslutningskapittelet, *Ikea-biletet*, skriv forfattaren over kor komplisert og samansett kultur kan vere ved å vise nettopp til ulike reaksjonar på eit bilete frå Ikea. Den raude tråden gjennom heile boka opplever eg som forfattaren sine refleksjonar over den gode smak, kva som er korrekt veggdekor i heimen.

Boka er viktig fordi, som forfattaren skriv i starten, det var problematisk å skrive om dette fordi det ikkje finst tilfredsstillande oversiktar over kva som er produsert i Norge eller over kva folk har pryda veggane sine med dei siste par hundre år. Difor er også kjeldene varierte og biletkjeldene er henta frå private heimar og ulike nettstadar og bøker. Forfattaren klarar å samle eit rikt utval av dekor i heimen, heilt frå papirklipp, oljemåleri, familiefoto og geriljabroderi.

Lie forklarar i starten av boka korleis kunstblikket utvikla seg på 1800-talet. Dersom eg skulle ynskje meg noko annleis i boka, er det ikkje meir informasjon om sjølve bileta eller veggpryden. Boka er rik på informasjon og kan såleis også godt fungere som eit oppslagsverk. I staden saknar eg litt meir informasjon om menneska som eig ulike bilete eller veggdekorasjonar. Kven hang opp bileta, korleis kom broderia inn i heimen deira? Eg ville gjerne ha lese eit intervju med nokre av eigarane av desse stovebileta og fått høyrte historiene deira om kvifor akkurat deira bilete var kome på vegg. Dette er eit perspektiv som kulturhistorikaren meistrar og her kunne eigaren, eller dei som har hengt opp bileta kome endå meir fram i teksten.

I Boka *Elg i solnedgang* formidlar forfattaren eit artig perspektiv på kunst og andre dekorasjonar på veggane og inspirerer ikkje minst lesaren sjølv til å reflek-

tere over sine egne stoveveggar og kvifor akkurat eins eigen heim er dekorert slik han er.

Bjarne Rogan, 2020. *Kystfisker. Med sjarken Havsund fra Agder til Troms.* Oslo, Novus Forlag. 229 sider.

Anmeldt av Harald Beyer Broch

Det er alltid slik at leserens bakgrunn og erfaringer påvirker hvordan hen leser og oppfatter bøker. Selv er jeg sosialantropolog og har blant annet gjort over et års sammenhengende feltarbeid med sjarkfiskere fra Nordland. Senest under vintertorskefisket fra Røst 2019; ombord på en sjark av samme størrelse og design som *Havsund*, men utstyrt med andre brukstyper.

Det er vanskelig å ikke begeistres når en får Rogans praktbok i hende, allerede før en begynner å lese. Boken er så vakker med flotte bilder at jeg ikke kunne legge den fra meg før jeg hadde bladd meg gjennom den et par tre ganger. Den er virkelig en visuell opplevelse.

Oppbyggingen av boken gjør den til mer enn en rapport eller studie av moderne sjarkfiske, for *moderne* er disse båtene med avansert navigerings- og fangstutstyr. Moderne fiske er komplekst. Det er avhengig av mer enn å finne fisken. Her er regelverk som ikke alltid er enkle å forstå og noen ganger fører til frustrasjon som når uønskede fisk utgjør en for stor del av fangsten, eller når det oppstår brukskollisjoner mellom forskjellige redskapstyper. Rogan gjør det lettere for leserne å forstå hvor sammensatte kunnskaper dagens kystfiskere har og må ha. Før vi får bli med ut på de ulike fiskeriene gir kapittel 2: ”Rammer og utfordringer” en helt nødvendig innføring i flere sentrale problem-